49ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1195 Կ. ՊՈԼԻՍ ՈՒՐԲԱԹ ՄԱՅԻՍ 20/2 ՅՈՒՆԻՍ 1905 28 ՐԷՊԻԼ, ԷՎՎԷԼ, 1325 — 20 ՄԱՅՍ 1321

Journal Arménien
MANZOUMÉ-I-EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte,
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅԷՐԵԱՆ
ՕՐՈՒ Կ'ՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Պապը Ալի Ճաատէսի, 38

Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւններ եւ չեն արուիր

Մանզումէի Էֆքեար

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افکار
ارمنیجه بوی وسیاسی غزه‌در
صاحب امتیازی : اوهانس قره‌جه
اداره‌خانه‌سی باب‌عالی جاده‌سنده نومرو ۳۸

ՌԱԾԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

	Տարեկան	Վեցամեայ
Պոլսոյ համար	80 ղր.	50 ղր.
Գաւառներու համար	108 »	60 »
Արտասահմանի համար	25 ֆր.	18 ֆր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար, տողը 5 ղրուշ
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ

10 ՓԱՐԱ — ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ "ՄԱՆԶՈՒՄԷ„ ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

ՕՐՈՒԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

Գրէթէ ութ-տասը ամիսներէ ի վեր Ծ. Արեւելեան Ջուրերուն մէջ միջազգային վաճառականութիւնը անգործութեան դատապարտուած էր, Պալթիկեան Նաւատորմին ուղեւորութեան և ճարտնական մարտանաւերուն կասկածութեան պատճառաւ։ Բնականաբար վաճառականները չէին համարձակիր ո՛չ նաւ և ոչ ապրանք վստահել այս անկանոն պարագաներուն մէջ։ Հետեւաբար թէ՛ Ճարտնի և թէ Եւրոպայի, ինչպէս նաև Միացեալ Նահանգաց առեւտրական վիճակագրութիւնը ցոյց կուտայ թէ Ծ. Արեւելքի հետ առեւտրական հաղորդակցութիւնը գրեթէ մէկ տարիէ ի վեր կէս առ կէս իջած են։ Թօքիոյէ կարեւոր թղթակցութիւն մը ալ կը պատմէ թէ Պատերազմին սկիզբէն ի վեր Ճարտնի վաճառականութիւնը ա՛յն աստիճան վնասած չէր որքան Պալթիկեան Նաւատորմին ճամբայ ելնելէն, մանաւանդ Ծ. Արեւելեան Ջուրերուն մէջ հանդիպէն ի վեր։ Երկրին թէ՛ արտաքին և թէ ներքին վաճառականութիւնը մեծ կորուստներ ունեցաւ, և ռուս նաւատորմին այս անառական աղդեցութիւնը ինքնին մեծ չարիք մը էր Ճարտնի համար, թողլով Մանչուրիոյ իր բանակին և հարեւնի ծովեզերքներուն միջեւ գրտնուած հաղորդակցութեանց խախտուն սոսկալի վտանգը։

Հիմա այս ամէնը վերջապէս Թօկիոյի վերջին արարուածէն ի վեր, և Ծ. Արեւելքի վաճառականութեան վրայ ծանրացող մղձաւանջը փարատեցաւ։ Քօրէայի նեղուցը պատոյ մշուշին պէս, որ անհետ եղաւ անցեալ կիրակի առաւօտ, բարերար արեւու ճառագայթներուն տնորին։ Միջազգային վաճառականութիւնը չունչ առաւ, և հաղորդակցութեանց ծովային ճամբաները դարձեալ բացուեցան։ Ի մասոյ մեծամեծ փոխադրանաւեր, որոնք Եւրոպական ու չինական չէզոք նաւերու առջեւ կը սպասեն վաճառքներով լեցուն, ճամբայ կ'ելլեն ապասով, և Ճարտնի ծովեզերեայ քաղաքներուն մէջ կը պարպուին առ նուազն կէս տարուան համար բաւող նպարեղէն և ռազմամթերք, և Ճարտնէն Ամերիկա և Եւրոպա կը ներածուին մեծաքանակ մթերք մետաքսի և ներքին ապրանքներու։ Միջազգային հրապարակը այսպէս ինքնին այսօր ազատ կը գտայ, և Սակարանի չրջանակներուն մէջ վստահութիւնը կը վերածնի բոլոր պետական ու մասնաւոր արժեթուղթերուն համար, և այս կերպով գեղեցիկ նաւատորմի մը այլապէս տխուր կորուստը միջազգային հաղորդակցութեանց և չահագործութեան տարբեր ասպարէզներուն վրայ առաջ կը բերէ չահաւէտ պարագաներ։ Դրամական կացութիւնը թէ՛ Եւրոպայի և թէ Ամերիկայի մէջ խորտակեց այսպէս իր կապանքը՝ ծովային հաղորդակցութեանց քայքայուելուն վտանգը անհետ ըլլալով՝ բաւական երկար ժամանակամիջոցով մը և թերեւս վերջնական կերպով։ Ինչպէս յայտնի է, ցամաքային կռիւը Մանչուրիոյ մէջ ա՛յնքան չաղդեր միջազգային հրապարակին գրամական ու հաղորդակցական գործառնութեանց վրայ, որքան կ'ազդէ ծովային կռիւը, նոյն իսկ փոքր աստիճանի մը վրայ, ա՛ւր միայն Թօկիոյի և Բօժէսթվէնսքիի հակառներուն կուիւը։ Ամիսներով գրեթէ գոց մնաց Մատակաքարէն անդին ծովային ուղեւորութիւնը, մանաւանդ Սիկիլարուէն սկսեալ վրանգը ա՛յնքան իրական էր որ, ո՛չ մէկ ընկերութիւն սիրա կ'ընէր իր սովորական գործառնութիւններով զբաղելու, երբ մանաւանդ ապահովագրութեան գիները ա՛յնքան ծանր կը կշռէին վաճառականութեան վրայ։ Յորմէ հետէ Շոգին առագաստին փոխանակեց փոխադրութեանց իրրեւ հեշտին ու դիւրասար միջոց մը, ծովը հաղորդակցութեանց մեծ ճամբան եղաւ միջազգային յարաբերութեանց համար, և երթալով ամենամբոր ընդհատում մը իսկ՞ իր հակառարուածը զգալի կ'ընէր վաճառականութեան վրայ։ Ասկէց 15-20 տարի առաջ Ծ. Արեւելեան պատերազմ մը ա՛յնքան վնասակար չէր կրնար ըլլալ վաճառականութեան, բայց այսօր Ծ. Արեւելք ամենամեծ չահատաններէն մին է աշխարհի տնտեսութեան մէջ, և առագին դրամագլուխներ ու գործառական կենդանի ուժեր վերապատուած ու չահագործուած են ծովային հաղորդակցութիւնը հեշտացնելու ու գործօն վիճակի մը վերածելու համար։ Եւրոպայի և Ամերիկայի մէջ այս նպատակին յատկացեալ գումարները հակայական հանմատութիւններու կը հասնին, և ուշադիր է երկարօրէն ծանրանալ սա՝ կէտին վրայ թէ Պալթիկեան Նաւատորմին ուղեւորութեան պատճառաւ ինչ մտահոգութիւններ արթնցան, և հիմակ որ անոր գործը լմնցաւ, ի՛նչ մեծ չունչ մը առաւ իրատամբ միջազգային առեւտրական հրապարակը։ Եթէ Ցէրութիւնը հաշտութեան մասին ա՛յնքան անուղղակի ջանքեր բրին այդ նաւատորմին ճամբայ ելնելու ծրագիրը իրականութեան յանգելէ վերջ, պատճառը զլխաւորաբար իրենց առանձին առեւտրական շահերուն պահպանութիւնն էր։ Այսօր երբ վտանգը անհետացաւ, չի կարծուիր որ հաշտութեան հարցը ա՛յն աստիճան հեւտաքրքրէ չէզոքները՝ ուրիշ բան եթէ Քօրէայի նեղուցին պարտէզները իրենք զիմեն յաղթականին կամ բարեկամներու՝ հաշտութիւնը իրրեւ գեղեցիկ ու միասն մեծաստ համաձայնում նոր դժուարութեանց դէմ իրրեւ նախզգուշութիւն։

Մեծն Բրիտանիա Պալթիկեան Նաւատորմին աղէտքէն քանի մը օր առաջ հրատարակեց Սպիտակ Տետրակը, որ կ'ամփոփէր Աֆղանստանի հետ կնքուած նոր Պայմանագրութիւնը, որով Անգլիա մեծամեծ զիւրութիւններ ձեռք կը բերէ կեդր. Ասիոյ այն կենսական սահմաններուն մէջ, որոնք տարիներէ ի վեր գիտութեան և մրցակցութեան առիթ են Ռուսիոյ և Անգլիոյ միջեւ։ Պատերազմին սաստիկ մէկ միջոցին էր որ Անգլիա պատուիրակութիւն մը ղրկեց Քեաբուլ գործը ամուր կապելու համար կեդր. Ասիոյ մէջ ապագայ ոևէ պատահականութեան առջեւ։ Կը յիշուի անուշադ թէ Անգլիա աւելի սկիզբները, դարձեալ այս Պատերազմին Ռուսիոյ համար անպատասխ մէկ վայրկեանին արշաւանքը մը ուղղեց Թիպէթ, և Տալայ Լամայը պարտաւորեց պայմանագրելի իրեն հետ, և այսպէս կեդր. Ասիոյ երկու վիճելի մարզերուն վրայ անգլիական ազդեցութիւնը հաստատուեցաւ։ Թիպէթի արշաւանքը և Աֆղանստան Պատուիրակութիւն ղրկելու ծրագիրը կար արդէն Պատերազմէն առաջ, և Ռուսիա իրրեւ փոխարինութիւն մը խլելու որոշեց ինքն ալ իր կողմէ պատուիրակներ փոխադրել նոյն երկու կեդրոններուն մէջ, հակակշռելու համար անգլիական ազդեցութիւնը։ Անգլիա գործը զանդաղ բռնեց, վարանում յայտնեց, յետաձգել ձեւացուց Պատուիրակութեանց առաքումը, մինչ սակայն հետզհետէ Թաշիլհունպօ և Բեթերպուրգ աղէկ չէին երթար իրարու հետ։ Երբ գիտութիւնը կռուի փոխուեցաւ, և կռիւն ալ ճարտնական յաղթութեանց, Անգլիա հրաման ըրաւ իր ասիական մեծ փրպատութեան՝ Հնդկաստանի իշխանութեանց մարդիկը ճամբայ հանել ամիսներ առաջ որոշուած կէտերը, և չո՛ւտ գործ տեսնել և ստորագրութիւններ դնել կարեւոր յանձնաժողովներու տակ։ Ճիշտ ալ Անգլիոյ ուզածին պէս գնաց գործը։ Տալայ Լամայ ռուս պատուիրակներու կը սպասէր, և մինչեւ իսկ Մոսկովոյ սահմանները գնաց ռուսական ազդեցութեան ծանուցեալ աղբիւրները որոնելու համար։ Եկող գացող չկար։ Եւ Թիպէթի վանական իշխանութիւնք հանդիսաւոր արարողութեամբ պարտաւորուեցան իրենց երկիրը ենթարկել Հնդկական իրաւասութեան որոշ ու կարուկ սահմանին մէջ։ Ռուսիա բացատրութիւն իսկ չպահանջեց, թէեւ առաջուընէ սանկ բան մը կ'ըսուէր, այլ զբաղեցաւ իր նաւային պարտաւորութիւններով, որովհետեւ Բարթ Արթուրը ա՛յն միջոցին գէշ կացութեան մէջ էր, և հարկ էր սաստիկ հարուած մը տալ Ճարտնցիներուն, և Ակէքսէվի ու Բուրբաթքինի չհաւնած այդ մարդիկը իրաւ ահեղ դասի մը պէտք ունէին իրենց յանդգնութեան իրրեւ պատիժ։

Այս անհամաձայնում պատմութեան բոլոր երեւոյթները դիտենք արդէն։

Բայց Մեծն Բրիտանիա իր Միջին Ասիական այս խաղաղիկ յաղթութիւններուն բովանդակ հաճոյքը ինք միայն վայելել ուզեց, և այժ չտուաւ Գերմանիոյ առեւտրական քաղաքականութեան Մարօքի մէջ։ Ծովերու վրայ Գերմանիա հզօր ախոյեան մը դարձած է Անգլիոյ վաճառականութեան և աղդեցութեան դէմ, և ի՞նչ նպատակի համար որ կը գործէր կեդր. Ասիոյ մէջ, այսինքն ռուսական ազդեցութիւնը չէզոքացնել Հնդկաստանի սահմաններուն առջեւ, նո՛յն նպատակին հետամուտ ըլլալու համար է որ այսօր ալ ծովերու մէկ մասին վրայ առ այժմ դիւանագիտական միջոցներով կ'ուզէ չէզոքացնել գերման առեւտրական ազդեցութիւնը, ասոր համար գործածելով Ռուսիոյ զինակիցը, Ֆրանսան։ Հետեւաբար Անգլիա ճիշտ ռուսեւճարտնական պատերազմին փափուկ կացութեան կը պարտի նաեւ իր հաւանական յաղթութիւնը ծովային վաճառականութեան մէջ ձեռք ձգած կարեւոր նոր ազդեցութեան։

ԵՐ. Տ. ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆ

ՌՕՊԸՐԴ ԳՕԼԷՃԻ

ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

Խարտեաշ Անգլուհիներու, ամէն ազգութիւնէ մանկամարդ Տիկիններու և չիք Պարոններու բազմութիւն մը լեցուցած էր առջի օր Ռօպըրդ Գօլէճի ընդարձակ հանդիսասրահը, ուր տեղի ունեցաւ Գօլէճին Երիտասարդներու Քրիստոնէական Ընկերակցութեան նըստաշրջանը տրուած Նուագահանդէսը, որ փայլուն յաղողութիւն մը ունեցաւ և երաժշտական գեղեցիկ ցերեկոյթ մը եղաւ։

Նուագահանդէսին կը մասնակցէին գնահատուած արուեստագէտներ, և երաժշտութեան ամենաքաջներ, որոնց մէջ, այս տարի,—ուրախալի է տեսնել,—Հայ մը ալ կար։

Նուագահանդէսը բացաւ ծանօթ դաշնակահար Պր. Հէկէ, որ փայլուն յաջողութեամբ զարկաւ երկու կտորներ Ռամօէն և Ռաֆէն։

Պր. Արմենակ Ցնդգլեան որ ծանօթ երգողը եղաւ Սգդ. Հիանդանոցի նուագահանդէսներուն, գեղեցկօրէն երգեց երկու կտորներ, դաշնակի վրայ ընկերակցութեամբ Պր. Հէկէի։

Դարձեալ Պր. Հէկէի ընկերակցութիւնով, դաշնակի վրայ Սարազաթի Նավարան զարկաւ դեռատի Ցոյն Օրիորդ մը՝ Օր. Լոկիա։

Ցեսոյ, փափուկ ու մեղամաղձ իր ձայնովը, և յուզիչ բանաստեղծութեամբ չեշտերով՝ երգեց Օր. Մաուի Ճօրճիատիս, երկու կտորներ, որոնք հաճոյքով ունկնդրուեցան։

Իրենց երգը ու նուագը կրկնեցին դարձեալ Պր. Հէկէ, Պր. Ցնդգլեան, և Օր. Ճօրճիատիս, զարնելով ու երգելով յաջողագոյն ընտրուած կտորներ՝ լաւագոյն հեղինակներէ։

Նուագահանդէսին աւարտումն մօտ, Գօլէճին Պատմութեան և Գրականութեան ուսուցիչը և Ընկերակցութեան Նախագահը՝ Բրօֆ. Ակէքսանդր Վան Միլլինգըն, սրամիտ ուղերձի մը մէջ, շնորհակալութիւն յայտնեց նուագահանդէսին մասնակցող արուեստագէտներուն և արուեստագիտուհիներուն։

Ու ցերեկոյթը աւարտեցաւ հաճելի տպաւորութիւն մը թողլով ներկաներուն վրայ, որոնք մեկնեցան սրահէն՝ երաժշտական գեղարիկ ժամանցի մը հաճոյքովը համակուած։

Ա.Բ.Մ.

ԱՐՏԱՔԻՆ

Վիեննայի եւ Լոնտոնի երեկուան եւ իրիկուան վերջին թղթաբերով Պոլիս հասած թերթերուն նոր մանրամասնութիւնները, Ցուշիմայի պատմական մեծ նաւամարտին անցքերուն վրայ։

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

«Նայէ Ֆրայէ Բրէսէ»ի Մայիս 30ի խմբագրականէն

Կէտ առ կէտ կրկնուեցաւ Նէլսընի ա՛յն հռչակաւոր Նշանաբանը զոր արտասանեց Թրաֆալկարի առջեւ, 1805 Հոկտ. 21ին.— Անգլիա կ'սպասէ որ իւրաքանչիւր ոք իր պարտէն կատարէ։ Այսպէս ալ եղ. կամ Ուրբաթ, Ծովակալ Թօկօ երբ իմացաւ որ Բօժէսթվէնսքիի Քօրէայի Ջրանցքին մէջ կը մտնէ, անթել հեռագրութեամբ հրաւէր կարդաց իր նաւային տեղակալներուն.— Ճաբոն կ'սպասէ որ իւրաքանչիւր ոք իր պարտէն կատարէ։ Բայց կարծես այսպիսի հրաւէրի մէն ալ պէտք չկար, որովհետեւ հաւնի թէ Բօժէսթվէնսքիի մարտանաւերուն քիթերը երեւցան Քօրէայի Ջրանցքին մէջ, ճիշդ անոր արեւելեան ծիղին վրայ, ճարտնական ցամաքին և Ցուշիմա կղզիին միջեւ, և ահա ճարտնական մարտանաւերը ամէն կողմէ փոթթացին յարձակ, Ռուսաց յառաջապահութեան դէմ պատուար մը ըլլալու համար։ Ռուսական հարուածները Ուրբաթ իրիկուն իսկ տրուեցան, բայց մեծ կռիւը մղուեցաւ չարաթ առաւօտ կանուխ արշալոյսի ժամերուն։ Հաստատուած է թէ, ինչպէս կ'ենթադրուէր, յարձակումը Թորփիլով սկսած է։ Առաջնակարգ յածանաւ Ուրուա, 6731 թոնօնոց աղուոր մարտանաւ մը առաջինը եղաւ ընկղմածներէն. միւսները իրարու ետեւէ յաջողեցին նոյն ահեղ և չանթահարիչ արագութեամբ, որով մէկ վայրկեանի մէջ սասանեցան ուժգնապէս Քօրէայի նեղուցին ջուրերը, սոսկալի մեծութեամբ բերան քանալով կուլ տալու համար ռուսական վիթխարիները։ Տարակոյս չկայ թէ բոլոր ռուսական մինչեւ հիմակուան ձախողուածներուն ամէնէն մեծը և ամէնէն անմոռանալին է ասիկա։ Ճարտնցիներուն բարոյական և մասնաւորապէս առաւելակշռութիւնը անգամ մը ալ յաղթանակեց։

Բայց ծանրակշիռ լուր մը ալ Ամերիկայէն կուգայ։ Նախագահ Բուզվէլթ Անգլիոյ նման իր հանգրութիւնը ցոյց տալու համար Նորարոդրոյ Ճաբոնի, որուչեց իր պատերազմական նախարարը Ճաբան դրկել այցելութեան, Փիլիպպինոց ճամբով։ Ուսչիկիթնի ռուս դեսպան կոմս Քասինի իր կառավարութեան հրահանգին վրայ պաշտօնապէս Նախագահին ներկայանալով դիտողութիւն ըրաւ նախարար Մր. Թաֆթի ճամբորդութեան՝ ներկայ պարագաներուն մէջ, յայտարարելով թէ այսպիսի ճամբորդութիւն մը թէ՛ Ճաբոնի և թէ Եւրոպական միւս Տէրութիւններուն կողմէ իրրեւ համակրութեան նշան մը պիտի ընդունուի Ամերիկայինքրէն հանդէպ Ճաբոնի, և խանդավառութիւնը ծայր աստիճանին պիտի հասնի Ճաբոնի մէջ։ Մանաւանդ թէ Նախագահին աղջիկը Օր. Ալիս Բուզվէլթ նախարարին պիտի ընկերանայ։ Նախագահ Բուզվէլթ պատասխանեց ռուս դեսպանին թէ ճամբորդութիւնը արդէն որոշուած է, և Ամերիկայի Նախագահը չի կրնար իր տրամադրութիւնները փոխել։

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՆԱՒԱՏՈՐՄԻՆ ՓՃԱՑՈՒՄԸ

Աւստրիացի
ծովային մասնագէտ մը գրուած

Ռուսական նաւատորմիղը կորուստ չէ, այլ կատարեալ փճացում։ Ամէն օր, ամէն ժամ առնուած լուրերը կը հաստատեն թէ Պալթիկի հռչակաւոր նաւատորմիղէն հաղիւ հազ բեկորներ մնացին։ Պատմենք, որքան կրնանք, թէ ի՞նչ մասնաւոր պարագաներու մէջ առաջ եկաւ այս փճացումը։ Ռուսական նաւատորմին ստուար մասը որոշեց ուղղակի ճամբէն Վլատիվոսթոք առղ փոխադրանաւերը, և երկրորդական կարգի փոքր մարտանաւերը Ճաբոնի արեւելեան ճամբան ընտրեցին, որոնց ետեւէն հաղածանքը սկսան, երբ Բօժէսթվէնսքիի գործը լմնցուցին Ճաբոնցիք։ Վերջին հեւագիրները իմացուցին արդէն թէ այս նաւային բաժինն ալ ցրցքնեցաւ, խորտակուեցաւ, և հետեւաբար ծովային տիրապետութեան ռուսական երազը արագ արագ խոյս տուաւ, անէացաւ։

Մեծ մարտանաւերուն հետեւակ նաւերէն բաժանումը տեղի ունեցաւ Ուրբաթ կէս օրէ վերջ, ճիշդ ա՛յն ժամանակ երբ ռուսական տորմիղը Բէլբարթ կղզիէն 50 ծովային մղոն հարաւ կը գտնուէր. հոս կ'երեւի թէ Նէպոկաթովի հին ու մին յածանաւերը բաւական հեռացան միւսներէն։

Արդ, ծովակալ Բօժէսթվէնսքի հիւսիսային արեւելեան ուղղութեամբ յառաջանալով, իր դրահաւորներու տորմիղով վտանգաւոր անկիւնը հասաւ չարաթ առաւօտ և Վլատիվոսթոքի ուղղութեամբ ճամբան շարունակեց մինչեւ կէս օրէ վերջ ժամը 3, անայտ մնալով տիրող մշուշին մէջ։ Ճիշդ այս վայրկեանին մշուշը փարատեցաւ, և ահա վրայ հասաւ ծովակալ Թօկօ, նախ Թորփիլանաւերով, որուն զոհ եղան առաջին յարձակման նշանակ ռուս մարտանաւերը։ Ռուս նաւատորմին մնացեալ մասը ասոր վրայ չդիմադրեցին իր ճամբան ուղեց շարունակել դէպի հիւսիս, առանց կամենալու կռիւ մը մղելու։ Ասոր վրայ ծովակալ Թօկօ իր երկու նաւաբաժիններով յարձակեցաւ, և հաղածողական կռիւը ամենայաջող եղանակով ի գլուխ հանեց։ Իր սրընթացութեան վրայ վստահացած, ռուս ծովակալը առանց չորս դին նայելու, ջանաց վտանգաւոր անցքէն ազատիքը ապատել, միակ նպատակ ունենալով իր բաղձացեալ կէտը՝ Վլատիվոսթոք հասնիլ կարելի եղածին չափ շուտ։ Բայց Թօկօ կոխեց զինքը, չունչ առնելու ժամանակ չտուաւ. Ճարտնական մարտանաւերը աւելի սրընթաց էին, ի զուր կը փախչէր Բօժէսթվէնսքի, Թօկօ անոր գարշապարին վրայ կը կոխէր։ Այսպէս Բօժէսթվէնսքիի մարտանաւերուն յետապնդումը, և, ինչպէս գիտէք, Թօկօ բռնածը թող տուող կամ թուլցնող արարածներէն չէ։ Պէտք է խոստովանիլ թէ Բօժէսթվէնսքիի վերջին ռազմայարդարութիւնը վարպետի մը գործ չէր. ինչպէս համարձակեցաւ ինքզինքը յանձնել Քօրէայի նեղուցին պատիր հանքերուն։ Ամէն պարագայի մէջ երկու ծովակալներուն հանդարտին տարբերութիւնը ակնայանի կ'երեւի։ Թօկօ Բօժէսթվէնսքիի պէս պիտի չընէր։ Ա՛յս է սա Ռուսին և Ճաբոնցիին տարբերութիւնը, կամ հին դպրոց ծովակալին ու նոր դպրոց ծովակալին տարբերութիւնը։ Բօժէսթվէնսքի մտաւանակ դործի մը մէջ, որուն հաւասար ո՛չ հանճար ունէր և ոչ կորով այդ ջղագրգիռ մարդը։ Բայց այսպէս պիտի ընէր Ռուսիոյ, թէ յարմար մարդը չուներ Պատերազմը վարելու ծովու վրայ։ Կ'երեւի թէ յարմար մարդիկը չունէր, ինչպէս կը տեսնուի ա՛յն պարագաներէն որոնց մէջ մղուեցաւ ճակատամարտը երկու կողմէն։

Ամէն բանէ առաջ ծովակալ Բօժէսթվէնսքի, կամ պատիւ ջնջող կարգադրութիւն մըն էր որ յանդգնեցաւ բռնի անցք մը բանալ Ծ. Արեւելքի ձիպրաթիրը եղող Ցուշիմայի նեղուցին մէջէն իր ա՛յն մարտանաւերով, որոնց մէկ անհչան մասը միայն արդի դրութեամբ է։ Եթէ, ինչպէս յաճախ ենթադրուեցաւ, Բօժէսթվէնսքի ուկիանոսին ճամբան բռնէր, և Վլատիվոսթոք ուղէր հասնիլ Ճաբոնի ծովուն արեւելեան կողմէն, կա Բէլբուզ ջրանցքն անցնելով, իրաւ է որ Թօկօ կրնար ի դէպ ժամու յարձակիլ անոր վրայ, բայց բոլորովին տարբեր պարագաներու մէջ, որոնք թերեւս ա՛յս աստիճան անպատասխանատու Բօժէսթվէնսքիի։ Այս կէտը անուշադիր չտաւ ազէկ գիտէր ծովակալ Բօժէսթվէնսքի։ Ուստի ինչո՞ւ համար այս արկածալից ուղղակի ճամբան փորձեց, և ինչ պարտաւորիչ պարագաներ այս որոշման բերին զինքը։ Պատճառները կրնայ ըլլալ ածախի պակասութիւնը, երկրորդ պատճառ մըն ալ սա՛ է թէ յակասյս բաժնեց իր նաւատորմիղը, սա՛ յոյսով որ գոնէ մէկ մասը ազատի, և իր տեղը երթայ։ Կ'երեւի թէ կը սպասէր նաեւ որ Վլատիվոսթոք դանուող ռուս մարտանաւերը օգնութեան պիտի գային նեղուցին միւս բերանէն, և Թօկօ երկու կրակի մէջտեղ պիտի մնար, բայց կարելի է այսքան անեղ վայրկեաններուն սանկ «կ'երեւի թէ»ներու վրայ գործ տեսնել։ Զրանցին երկանքին վրայ հաստատուած Ցուշիմա կղզին պաշտպանուած է 35 ծոտուն ձեղի ղրկեցին զմեզ։ Անհաւասիկ ամբողջ պատմութիւնը այս է, և կը վստահացնեմ զձեզ որ բնաւ չվախնաք այս մարդոցմէ, որովհետեւ խիստ անվրնաս են ասոնք։ Տեսնա՞նք հիմա ինչ պիտի ընեն. կը յուսամ որ ձեր ալ պիտի հիւրասիրեն. տանակները գէշ չեն, կ'արժէ անգամ մը տեսնել դանոնք. դիւերուան խնամութեան դէպ աւելի ապահով չէ՞ գտներ այդ ծառախուզիները մեր բացօթեայ իշխանէն Հիւր կը մնանք ասոնց մօտ, մինչեւ ոչ չոգնեսա մը գայ։

Մաքս Բանգէթի հաշիւը ճիշտ էր, բնիկները արդարեւ հիւր ընդունել կ'ուզէին զանոնք. կարելի է այս անծանօթ սպիտակամորթներէն վախնալու էր որ հսկողութիւն կը գործադրէին որպէս զի անոնցմէ չարիք մը չհասնի իրենց։ Շարունակ նշաններ կ'ուղղէին և կը խնդրէին որ իրենց հետ մէկտեղ երթան գիւղ, ուր ուտելիք պիտի հրամցնէին ամէնուն ալ։

(Շարունակելի)

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԹՈՐԹՕՆԸ Թիւ 82

ԷՄԻԼ ՇԱՆՊ

ԴԷՊԻ ԲԵԻԵՌ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ԺԵ.

ՎԱՅՐՍՆԻՆԵՐՆ ՈՒ ԵՐԿԱՒՈՅԶՆԵՐԸ

Մաքս Բանգէթ շարունակելով պատմութիւնը, ըսաւ.

—Ինչ որ է, մեր երկուքն ալ վերէն վար չափելէ ետք մէկ մէկ խորոված անդի թռչուն, շատկէկ պատուղ և մէկ մէկ կտոր ալ հաց բերին, որ հացէ դատ ամէն բանի կը նմանէր։ Ասոնց պտուղներն ալ տարօրինակ են, աւելի վայրի եղակի կամ մարենիի կը նմանին, և թութէ աւելի խոշոր են որոնց անուշ ու թթու ալ համը խիստ անորժելի է։ Որոշածը չկրցանք ուտել որովհետեւ անկի էր. նոյնպէս անարգելի էր ուտել չոր խմորի կտորը. իսկ պտուղները կերանք ամբողջութեամբ, և խիստ գոհ մնացինք։ Դիւեր ըլլալուն պէս ուտելիք ճրագներ վառել սկսան, որ բացի առատ լոյսէն նուրբ հոտ մըն ալ կը սփռէր։ Ի՞նչ մեղքս պահեմ նախանձեցայ ասոնց կեանքին վրայ։ Էրիկ մարդ ու կնիկ մարդ, ծեր ու տղայ ամէնքն ալ հաւաքուեցան կրակին շուրջ և սկսան նշանացի խօսիլ մեր հետ։ Իրենցմէ մէկը նշանացի կը խօսէր և միւսներն ալ կ'ունկընդրէին. այս մարդը հոս է հիմա և կը կարծեմ որ ցեղապետն է ասոնց։ Շարունակ կը հարցնէին թէ ուրիշ ընկերներ ալ ունի՞նք. մենք չհասկնալու զարնելով՝ անիմաստ պատասխաններ կուտայինք, որովհետեւ որոշած էինք գաղտնի պահել ֆէր գոյութիւնը. ինչ ալ որ ըլլար, որոշած էինք մենք միայն զոհուիլ ու վանգի չենթարկել զձեզ ալ։ Եւ սակայն խորամանկ մարդիկը կռահեցին որ մենք յատկապէս անգիտանալ կը կեղծենք իրենց հարցումը, ասոր համար ուրիշ միջոցի մը դիմեցին։ Նախ ծառերու խոռոչներէն մէկուն մէջ հրաւիրեցին զմեզ ու հրամցուցին որ հոն փռուած մարթէ անկողիններու վրայ պառկինք։ Դանդաղելու ժամանակ չէր, անմիջապէս երկնցանք, թէեւ խիստ յոգնած և ուժասպառ, սակայն յուզումն ու երկիւղը չէին թողուր որ քնանանք։ Ալ գեղին մէջ ձայն ձուն չկար և ամէն մարդ պառկած էր. չեմ գիտեր քանի՛ ժամ տեւեց այս լռութիւնը։ Մենք Հանրի Մօռնէրի հետ ձեր վրայ կը խօսէինք չարունակ և չէինք գիտեր թէ ինչ պիտի ըլլար այս դէպքին վախճանը։ Մեր այս յուզումնալից վայրկեաններուն՝ յանկարծ մէկը ներս մտաւ մեր պառկած տնակէն՝ ու իր լեզուովը բաներ մը խօսեցաւ։ Այս անակնկալը սարսափի մատնեց մեզ. ի՞նչ կ'ուզէր, ի՞նչ ընելու եկած էր. կարելի չէր բան մը կռահել այս անորոշ ուղեւորութենէն։ Նախ ինչո՞ւ մինակ երեք հոգի կար մեր քով. ասոնք արդեօք կարաւանին գտնուած տե՞ղը հասնիլ կ'ուզէին մեզմէ։ Մինակ սա կէտը ունէինք իբր մխիթարութիւն թէ, բնիկները կատաղի չէին և ո՛ և է չարիք հասցնելու հակամէտ չէին երեւար մեզ։ Ինչ որ է. մութին մէջ քիչ մըն ալ քալելէ ետք անտառէն միւս ծայրին մօտեցանք։ Հոս ծառերը սկսան անօրանալ և երկնակամարը կ'երեւար այլ եւս. հոս ալ սակայն դէպք մը պատահեցաւ որ վերջին ասիճան յաջողութեամբ զարկաւ երկու կտորներ Ռամօէն և Ռաֆէն։

Պր. Արմենակ Ցնդգլեան որ ծանօթ երգողը եղաւ Սգդ. Հիանդանոցի նուագահանդէսներուն, գեղեցկօրէն երգեց երկու կտորներ, դաշնակի վրայ ընկերակցութեամբ Պր. Հէկէի։

Դարձեալ Պր. Հէկէի ընկերակցութիւնով, դաշնակի վրայ Սարազաթի Նավարան զարկաւ դեռատի Ցոյն Օրիորդ մը՝ Օր. Լոկիա։

Ցեսոյ, փափուկ ու մեղամաղձ իր ձայնովը, և յուզիչ բանաստեղծութեամբ չեշտերով՝ երգեց Օր. Մաուի Ճօրճիատիս, երկու կտորներ, որոնք հաճոյքով ունկնդրուեցան։

Իրենց երգը ու նուագը կրկնեցին դարձեալ Պր. Հէկէ, Պր. Ցնդգլեան, և Օր. Ճօրճիատիս, զարնելով ու երգելով յաջողագոյն ընտրուած կտորներ՝ լաւագոյն հեղինակներէ։

Նուագահանդէսին աւարտումն մօտ, Գօլէճին Պատմութեան և Գրականութեան ուսուցիչը և Ընկերակցութեան Նախագահը՝ Բրօֆ. Ակէքսանդր Վան Միլլինգըն, սրամիտ ուղերձի մը մէջ, շնորհակալութիւն յայտնեց նուագահանդէսին մասնակցող արուեստագէտներուն և արուեստագիտուհիներուն։

Ու ցերեկոյթը աւարտեցաւ հաճելի տպաւորութիւն մը թողլով ներկաներուն վրայ, որոնք մեկնեցան սրահէն՝ երաժշտական գեղարիկ ժամանցի մը հաճոյքովը համակուած։

Ա.Բ.Մ.

ԱՐՏԱՔԻՆ

Վիեննայի եւ Լոնտոնի երեկուան եւ իրիկուան վերջին թղթաբերով Պոլիս հասած թերթերուն նոր մանրամասնութիւնները, Ցուշիմայի պատմական մեծ նաւամարտին անցքերուն վրայ։

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

«Նայէ Ֆրայէ Բրէսէ»ի Մայիս 30ի խմբագրականէն

Կէտ առ կէտ կրկնուեցաւ Նէլսընի ա՛յն հռչակաւոր Նշանաբանը զոր արտասանեց Թրաֆալկարի առջեւ, 1805 Հոկտ. 21ին.— Անգլիա կ'սպասէ որ իւրաքանչիւր ոք իր պարտէն կատարէ։ Այսպէս ալ եղ. կամ Ուրբաթ, Ծովակալ Թօկօ երբ իմացաւ որ Բօժէսթվէնսքի Քօրէայի Ջրանցքին մէջ կը մտնէ, անթել հեռագրութեամբ հրաւէր կարդաց իր նաւային տեղակալներուն.— Ճաբոն կ'սպասէ որ իւրաքանչիւր ոք իր պարտէն կատարէ։ Բայց կարծես այսպիսի հրաւէրի մէն ալ պէտք չկար, որովհետեւ հաւնի թէ Բօժէսթվէնսքիի մարտանաւերուն քիթերը երեւցան Քօրէայի Ջրանցքին մէջ, ճիշդ անոր արեւելեան ծիղին վրայ, ճարտնական ցամաքին և Ցուշիմա կղզիին միջեւ, և ահա ճարտնական մարտանաւերը ամէն կողմէ փոթթացին յաձակ,

մը մրցումներկայութեամբ ամբողջ չգթայով մը, և կզգին բաղուս ծոցերը ամէն մեծութեամբ մարուելու համար կանմասաւոր կայանը ներկայացնին։ Այս անցքը ճաշեալքին խլեալը իրաւ որ խիզ ելիք յանգնութիւն չէ, բայց այս ամիսանալի խելքին հետեւեւ Բօժէսթվէնսքի Վլատիվոսթոքի հեցեալ մարտանաւերուն վրայ սպասան դղեակներ չենելով։ Թերեւս որը մարած լոյսերով ասանկ յանութիւն մը քիչ շատ արդարացուէր։ Նեղկուկ և նատարութեան համար ամանոցաւոր նեղուցին մէջէն ծովակալը չէր կրնար իր մեռական հետանիական առաւելութիւնը բանի արժեցնել, որովհետեւ պարտաւորած էր երկու անչափ մասերով, այսինքն սագերու պէս եռեւէ եռեւ տուցութեամբ նեղ ծակէն դուրս եկնել, պէս որ կարելի չէր իրեն ծուռակ հակառակորդին աչքերը հանելիս, այդքան երկար պոչով մը։ Ամենիկ ամիսներէ ի վեր այդ ջուրերուն մէջ ծուղակներ լարեր էին իրեն, պէս որ չու

սինք։ Միայն սա գիտեմ որ մեր առաջին նաւաբաժինը կորնցուց 400 հոգիէ աւելի. ծովակալ Միդա թեթեւապէս վիրաւորուած է։

—Ռիւդէր Կ'ըսէ.—Ճարոնի Ծովային պաշտօնատունը պաշտօնապէս կը ծանուցանէ թէ Զուշիմայի նեղուցին մէջ մղուած նաւամարտին ժամանակ Ճարոնցիք կորուսին միայն երեք թորփիլանաւ։ (Այս պաշտօնական տեղեկագիրը կը հերքէ նախապէս տրուած այն լուրը թէ Ճարոնցիք կորուսին իւրեանց թորփիլանաւերու ամբողջ տորմիղը)։

ՈՒԱՇԻՆԿԴԷՆ.— Ռիւդէր կը ծանուցանէ որ Թօքիոյէ հեռագիր մը հասաւ արտաքին գործոց պաշտօնատան թէ Ծովակալ Բօժէսթվէնսքի ծանրապէս վիրաւորուեցաւ ուսմբի կտորէ մը, Գենեալ Սուվարով զրահաւորին մէջ։ Իր առած վէրքը անհրաժեշտ կ'ընէ վիրաբուժական գործողութիւն մը։ Ծովակալին վիճակը ծանր է, բայց ոչ յուսահատական։

ԼՈՆՏՈՆ.—Թօքիոյէ կը հեռագրուի Տէյլի Մէյլի.—Գենեալ Սուվարով զրահաւորը ընկղմած պահուն Ծովակալ Բօժէսթվէնսքի յաջողեցաւ իր նաւատորմէն ուրիշ մարտնաւ մը անցնիլ, բայց այսօր գերի բռնուեցաւ Ֆումի կղզիին բացերը։ Ռուս ծովակալը ծանրապէս վիրաւորուած է թեւէն։ Թօքիոյէ կը հեռագրուի Տէյլի թելեկրաֆի։ Ծովակալ Բօժէսթվէնսքի որ ծանրապէս վիրաւորուած էր ոչքէն, այսօր, Մայիս 30, անձնասաւ եղաւ։

ԲԱՐԻԶ.— Բեթերսպուրկէ կը հեռագրուի թէ ռուս նաւատորմին պարտութիւնը հետեւեալ կերպով կը մեկնուի.— Ծովակալ Բօժէսթվէնսքի թնդանօթի առաջին հարուածին իսկ ուսմբի կտորէ մը վիրաւորեցաւ և ուշաթափ ըլլալով, թորփիլանաւ մը փոխադրուեցաւ։ Ռուս նաւատորմին առանց հրամատարի մնալով չփոթութիւն ծագեցաւ և սաստիկ իսառնակութիւն մը առաջ եկաւ ռուսական գծերուն մէջ։ Ճարոնցիք ասկէ օգուտ քաղեցին թորփիլներով ընելով ռուս մարտնաւերը գերակշռութիւն ձեռք ձգեցին։

—Սպաները ճարոնական այն թորփիլանաւին որոնք Բօժէսթվէնսքին Վլատիվոսթոք տանող և սրսչաւ գացող ռուսական մարտնաւը կը հալածէին, ռուս մարտնաւը ընկղմելու պահուն չգտեմ կոյկներ թէկուզ ցեր են ծովը և այդպէս Բօժէսթվէնսքին ազատեր ու գերի բռներ են։ Ռուս այդ մարտնաւն էր Սիսոյի-Վելիքի։ Ճարոնցի սպաները մեծ յարգանքով վարուեր են Բօժէսթվէնսքիի հետ և փոխացեր են դարմանելու անոր ոչքը ուրիշ վիրաւորուած էր։

ԲԱՐԻԶ.— Զուշիմայի նաւամարտին առեն ընկղմած ռուս մարտնաւերէն ազատուող նաւաստիները Ճարոնական նաւերու միջոցաւ ցամաք հանուեցան։ Այս Ռուսերը պատմեցին թէ Ճակատամարտին առեն Ճարոնական մարտնաւերը, հեռուն ռումբ արձակող իրենց թնդանօթներուն չնորհիւ, վանգէ զերծ մնացեր են։ Ռուսերուն ռումբերը դեռ Ճարոնական նաւերուն չհասած՝ ծովը կ'իյնային, մինչդեռ Ճարոնական ռումբերը ռուսական մարտնաւերուն կը զարնուէին։ Քորեա անուն փոխադրանաւին նաւաստիները Շանկայէն կը հեռագրէ թէ Ճարոնական մարտնաւերուն կողմէ կատարուած թնդանօթաձգութիւնը այնքան սաստիկ էր որ բոլոր մարտնաւերը գրեթէ բոցերու մէջ էին։ Ճարոնական յաջողութիւնները մէկ քանին չըլլեր և ուրիշներ ալ գլխիվար ընկղմեր են։ Ճակատամարտին սկիզբները Ճարոնական երեք թորփիլանաւ ընկղմեր են։ Շանկայէն լուր մը կ'ըսէ թէ ընդհանէնը Ճարոնական 8 նաւեր ընկղմեր են։

ԼՈՆՏՈՆ.—Շանկայէ կը հեռագրուի Մօրնինկ Բօսդի.—Քորեա և Սվիր փոխադրանաւերը երէկ Վուլունկ հասան Զուշիմայի նեղուցէն։ Սվիրի մարդիկը կ'ըսեն թէ չաթի իրիկուն միայն մեկնեցան Զուշիմայի ջուրերէն։ Ներկայ եղան ռուսական և Ճարոնական նաւատորմիղուն մէջ մղուած անեղ նաւամարտին, որ սկսաւ չաթի առաւօտեան։ Ականատես եղան Օսլիապիա և Իմպերատոր Ալեքսանդր զրահաւորներուն ծովամոյն ըլլալուն։ Սվիրի մարդիկը կ'ըսեն թէ իրենք այնպէս կը կարծեն որ այս զրահաւորները ընկղմեցան կամ սկսան պարնուելով և կամ ընդծովեայ մարտնաւերու կողմէ թորփիլներով ըլլալով։ Կ'ըսեն նաև թէ Ճարոնական մարտնաւ մը բռնկեցաւ և ընկղմեցաւ։ Քորեի մարդիկը կը պատմեն որ նաւամարտը սկսելուն պէս Ճարոնական երեք մարտնաւեր ծովամոյն եղան և մինչեւ իրիկուն Ճարոնական ուժը մարտնաւ ընկղմեցաւ։ Շանկայէ «Մօրնինկ Բօսդ»ի զրկուած այս հեռագիրը կ'ըսէ նաև որ տեղւոյն ռուս հիւպատոսը կը հերքէ Սվիրի մարդոց այն խօսքը թէ իրենք ներկայ եղան Զուշիմայի նեղուցին մէջ մղուած նաւամարտին։

ՎԻԵՆՆԱ.—Ճարոնցիք աքանչացումի կը յայտնեն Բօժէսթվէնսքիի անվեհերութեանը համար որ ցորեկ առեն, պայծառ օդով և ռազմական կատարեալ կարգով նեղուցը մտաւ առանց զգուշական միջոցներ ձեռք առնելու։ Մանուգէտները կը քննադատեն Բօժէսթվէնսքիի արարքը, զոր անիմաստ կը գտնեն և արդիւնք չզագրգռութեան մը։ Հայացումը աշխարհի մէջ ընդհանուր է Թօկիոյի ռազմագիտութեան համար։ Թօկիո աշխարհի մեծագոյն ծովակալներէն մէկը կը համարուի։

ԲԱՐԻԶ.—Մ. Արեւելքէն առնուած լուրերու նայելով, ռուսական «Կրոմ-պոյ» յածանարակը որ Վլատիվոսթոքի նաւահանգիստէն դուրս ելած էր, Զուշիմայի ճակատամարտէն ազատուած մարտնաւերուն միանալու համար, նոյն նաւահանգիստին բերանը Ճարոնցիներուն կողմէ զրուած ընդծովեայ թորփիլի մը զարնուելով ընկղմեր է իր 800 նաւազներովը։ Կը կարծուի թէ ծովակալ Սքրիտլով ալ նոյն մարտնաւին մէջ կը գտնուէր։

ԼՈՆՏՈՆ.—Թօքիոյէ կը հեռագրուի այսօրուան թուով.—«Կրոմպոյ» յածանաւը Վլատիվոսթոքէ մեկնեցաւ, նաւանարար՝ միանալու համար Պալթիկի մնացեալ մարտնաւերուն, բայց ճամբան զարնուեցաւ Ճարոնցիներու կողմէ զետեղուած ականի մը և ընկղմեցաւ իր 800 նաւազներուն հետ։ Ծովը խիստ ալեկոծ էր նոյն պահուն։ Կ'ըսուի թէ Ծովակալ Սքրիտլով նոյն մարտնաւին մէջ կը գտնուէր։

ՆԱԿԱԶԱՔԻ.— Ճարոնական այն յածանաւերը, որոնք ռուսերուն մնացորդ մարտնաւերը կը հալածեն, Մացուշիմա կղզիին մօտ հանդիպեցան թնդանօթակրի մը ու թորփիլանաւածի մը։ Ապզարարեցին որ կենան, բայց այս վերջինները նորէն ճամբաին չարունակեցին։ Ճարոնական յածանաւերը այն ատեն 20 վայրկեանի չափ զանոնք հալածելէ ետքը, կրակ բրին և ռուս թորփիլանաւածը ընկղմեցին։ Թնդանօթակրն ալ վնասուելով անձնասուր եղաւ և Նակազաքի տարուեցաւ։

ԲԵԹԵՐՍՊՈՒՐԿ.— Պալթիկի նաւատորմին նկատմամբ հետզհետէ առնուած տարուազդեցիկ լուրերը խորին ապշութիւն պատճառեցին Բեթերսպուրկի մէջ։ Սուգը ընդհանուր է ուլրիկ և հանրային ազէսի մը ձեւը կը առնայ։ Զինուորական մեծ խորհուրդ մը գումարուելով Զարին նախագահութեամբ, որոշեց ամբողջ ճշմարտութիւնը հաղորդել լրագիրներուն։ Հայտնութեան վրայ խորհրդակցութիւն կատարուած պահուն, Զարը յայտարարեց թէ ընաւ հաշտութեան պիտի չհաւանի ո՛րքան ատեն որ Ռուսիա միակ վնասոր ու նաւ մը ունենայ։ Միւս կողմէ հաշտութիւնը որոշուած կը նկատուի։ Պաշտօնաթերթը ո՛և է լուր չի տար նաւամարտին վրայ։ Բեթերսպուրկի ժողովուրդը օտար երկիրներէ հասած հեռագիրներէ լուր կ'առնէ Զուշիմայի նաւամարտին վրայ։ Ռուս լրագիրները պաշտօնապէս սկսան խօսիլ նաւամարտին վրայ Մովակալ Ալեքսէյէվ Զարքոյէ Սէլօ գնաց և ընդունուեցաւ Զարին կողմէ։ Մեծ Դուքս Վլատիմիր, որ բաւական ժամանակէ ի վեր սակաւ էր, անկողին ինկաւ։ Վլատիվոսթոքէ կը հեռագրուի Բեթերսպուրկի հեռագրական Գործակալութեան թէ Պրավէի թորփիլանաւածը հոն հասաւ, իր մէջ ունենալով Օսլիապիա զրահաւորէն ազատած չորս սպայ և 197 նաւազ։ Վլատիվոսթոքէ կը հեռագրուի «Ռուս»ի Մայիս 30 թուով.— Ռուս Կրոզնի թորփիլանաւը այսօր կէս օրէ վերջ հոս հասաւ։ Իր հրամատարը վիրաւորուած է։ Կ'ըսէ թէ Ճարոնական թորփիլանաւ մը հալածեց իր մարտնաւը, բայց քանի մը ժամ կռուելէ վերջ ինք յաջողեցաւ ընկղմել զայն։ Կրոզնի ո և է վնաս չէ կրած։ Իր սպաներէն մէկը և երեք նաւազ մեռան։ Վլատիվոսթոքէ Բեթերսպուրկի հեռագրական գործակալութեան ուղղուած երկրորդ հեռագիր մը կը հերքէ Կրոմպոյ յածանաւին ընկղմած ըլլալուն լուրը, և կը ծանուցանէ թէ Վլատիվոսթոք հասաւ Կրոսեասդէլնի թորփիլանաւը։ Պաշտօնապէս ո և է լուր չկայ։ Մանաւոր աղբիւրէ հասական լուրեր միայն կուգան։ Թէեւ երէկ ծանուցուեցաւ թէ Ծովակալ Բօժէսթվէնսքի ողջմամբ Վլատիվոսթոք հասեր է, բայց այսօր կը հերքուի այդ լուրը։ Բօժէսթվէնսքիի ի՛նչ եղած ըլլալը բացարձակապէս անյայտ կը մնայ։ Պոյնի թորփիլանաւին հրամատարը միայն հասեր է Վլատիվոսթոք, Կրոզնոյոյ թորփիլանաւով, չորս սպայի և 117 նաւազի հետ, որոնք ազատած էին ընկղմեալ Օսլիապիա զրահաւորէն։ Պոյնի թորփիլանաւը ընկղմեր է։ Ռուս հեռագրական գործակալութիւնը կը ծանուցանէ թէ Նաւային Ընդհանուր Սպայակոյտը պաշտօնապէս կը հերքէ Վլատիվոսթոք գտնուող Կրոմպոյ յածանաւին ընկղմած ըլլալուն լուրը։ Ռուս նաւային սպայակոյտը կը յայտարարէ թէ Կրոմպոյ բնաւ չմասնակցեցաւ նաւամարտին և հիմա լաւ վիճակի մէջ կը գտնուի Վլատիվոսթոք։

ԼՈՆՏՈՆ.— Թօքիոյէ կը հեռագրեն թէ ճարոնական նաւատորմին հրամանատարներ է գրաւել Սախալին կղզին։ Թօկիո ծովակալը կը զբաղի այդ մասին կատարելիք գործողութեանց պտրաստութեամբը։

—Թօքիոյէ կը հեռագրուի թէ ճարոնցիք ընդծովեայ մարտնաւեր զործածեցին Զուշիմայի նաւամարտին մէջ։ Ընդծովեայ մարտնաւերը ընկղմեցին Օսլիապիա, Գորոֆնօ զրահաւորները և եղկրապահ զրահաւոր մը։ Բաց ասոր, Զուշիմայի նեղուցին այլ և այլ տեղւոյնները ընդծովեայ ականներ զետեղել տուած էր Թօկիո։ Ճարոնական նաւատորմին վերին հրամատարը այնպէս մը վարեց գործողութիւնները որ ռուս չատ մարտնաւեր գացին ինկան այդ ականներուն վրայ և ծովամոյն եղան։

ԲԱՐԻԶ.—Ծովակալ Բօժէսթվէնսքիի նաւատորմին պատկանող ածխաբարձ չոգենաւեր և փոխադրանաւեր նաւամարտին սկիզբը ոմբահար եղան և բռնկեցան։ Այս հրիզեալ նաւերուն բոլոր մարդիկը խղդուեցան։

—Ճարոնի ծովային նախարարը չընորհակալութեան սրտագեղ հեռագիր մը զրկեց ծովակալ Թօկոյի, իր տարած փայլուն յաղթանակին համար։ Այս հեռագրով ծովային նախարարը չնորհակալութիւն կը յայտնէ որ ծովակալ Թոկիօ կրցաւ գերի վարել ծովակալ Բօժէսթվէնսքին։

ՊԵՐԼԻՆ.—Դերմանիոյ կայսրը իր գնահատումները պիտի յայտնէ Թօկիօ և Բօժէսթվէնսքի ծովակալներուն պատուանշաններ տալով, և նախապէս Զարին և Միքատոյին պիտի դիմէ։

ՈՒԱՇԻՆԿԴԷՆ.—Ճարոնական դեսպանը երկարօրէն տեսակցեցաւ արտաքին գործոց նախարարին հետ։ Այնպէս կը կարծուի թէ ռուս նաւատորմին պարտութիւնը պիտի փութացնէ Հաշտութիւնը։ Կ'ըսուի թէ այս մասին բանակցութիւնները կը կատարուին Լոնտոնի, Բարիզի և Ուաշինկթընի Դահլիճներուն մէջեւ և համաձայնութիւն մը գոյացաւ իրենց մէջ։ Ճարոն յայտարարեց թէ պիտի ընդունի անգլիական և ամերիկեան Դահլիճներուն առաջարկները, պայմանաւ որ անոնք զինք չզրկեն յաղթութեան պտուղներէն։

ՌՈՒՍԻՈՅ ՆԱՒԱՀԱՆԳԻՍՏՆԵՐԸ

ՕՏԵՍԱ.—Հրաման տրուեցաւ ռուսական չոգենաւային Ընկերութեանց այն չոգենաւերուն որոնք Սեւաստաբոլ և Օտեսա երթալու վրայ են, ցնոր որ նոյնիսկ թիւն կենալ իրենց գտնուած նաւահանգիստներուն մէջ և Սեւաստաբոլ ու Օտեսա չերթալ։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ

ԽԱՐՆ ԺՈՂՈՎԸ նկատելով որ Դարակէօզեան կռիւի վերաբերեալ զորձողութիւնները լրացած են, հարկ դատած է հանգուցեալ Տիգրան էֆ. Դարակէօզեանի յիշատակին հարկ եղած երախտագիտական պարտքը հատուցանել և որոշած է որ ամէն տարի հանգուցեալին հոգւոյն համար յատուկ պատարագ և պաշտօն մատուցուի։ Հետեւաբար Ս. Պատրիարքը Խառն Ժողովոյ այս որոշումը ծանուցանելով Դարակէօզեան կռիւի գործադիր յանձնաժողովին, յանձնարարած է սահմանել այս մասին պէտք եղած կարգադրութիւնը և յայտագրել։

ՆԻԻԵՌՈՐԲԱԲՆԱԿ վաճառական Յովհաննէս էֆ. Թաւշանճեան ասկէ առաջ Դալֆեան Որբանոցին ներքին կահաւորման համար 50 անգլ. ոսկի զրկած էր։ Այս անգամ Թերթերէն իմանալով որ այդ գումարը չէ բաւած, վեց անգլ. ոսկի եւս զրկած է կահաւորման նախնական ծախքերուն գործածուելու համար։ Որբանոցին Խնամակալութիւնը մանաւոր գրով մը իր շնորհակալութիւնները յայտնած է։

ՇԱՊԻՆ ԴԱՐՍԱՀԻՍԱՐԻ Առաջնորդ Տ. Սմբատ Ծ. վրդ. Թեմական այցելութեան ելած ըլլալով, հասած է Համիտիէ և տեղւոյն ինչ ինչ եկեղեց. և կրթ. գործերը կարգադրած է։ Տ. Սմբատ վրդ. անցեալ երկուշաբթի օր նոյն տեղէն մեկնած է Վիճակին Ս. Առաքելոցն Ս. Նշան վանքերը, ուր պիտի մնայ մէկ քանի օր։

ՏՆՏԵՍ. ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ իր երէկուան նստին մէջ հետեւեալ տնօրէնութիւնները ըրաւ։

1.— Սամսթիոյ Ս. Գէորգ եկեղեցւոյ մնուկէն Պէհիյէ անուն կնոջ ժառանգորդներուն ունեցած պարտքերուն վճարման համար, նոյն եկեղեցիին Թաղ. Խորհուրդին կողմէ կնքելի փոխառութեան խնդրոյն կարգադրութեան համար տեղւոյն երեք թաղերու Թաղ. Խորհուրդներու դիւանները հրաւիրուած ըլլալով, անոնցմէ Ս. Գէորգի և Նալբզաքաբի դիւանները անձամբ պատասխանած էին եղած հրաւէրին, իսկ Ալթը Մէրմէրի Խորհրդոյ դիւանը ներկայացած չէր։ Խորհուրդը այս խնդրոյն վերաբերեալ գրութիւնները դրաձեալ նկատողութեան առնելով և Ս. Գէորգ եկեղեցիին Թաղ. Խորհրդոյ ներկայացուցիչին բացատրութիւնները լսելէ և փոխառութեան վճարման պայմանաժամին և ապահովութեան պարագաներուն տեղեկանալէ ետք պահ մը առնձին խորհրդակցեցաւ և դիտելով որ Ալթը Մէրմէրի Թաղ. Խորհուրդին վերջնական կարծիքն ալ առնել անհրաժեշտ է՝ այս խնդրոյն նըկատմամբ իր որոշումը տալէ առաջ՝ հարկ դատեց նոյն Խորհրդոյ դիւանը հրաւիրել իր առաջիկայ նստին և զայն լսելէ յետոյ տալ վերջնական որոշումը։

2.— Կէտիկ փաշայի Թաղ. Խորհուրդը Օրթագիւղ գտնուող իրենց եկեղեցիին սեփական փայտաշէն վանքի մէկ տունը վաճառելու և արդիւնքով հաստատեալ կալուած գնելու արտօնութիւն խնդրած էր։ Խորհուրդը թէ՛ Թաղ. Խորհրդոյ այս գրութիւնը և թէ ճարտարապետ Եէրպէկեան Մարտիրոս էֆ.ի քննութեան տեղեկագիրը նկատողութեան առնելով՝ եկեղեցիին շահերուն համաձայն նկատեց այդ տան վաճառումը, պայմանաւ որ արդիւնքը անպատճառ յատկացուի հաստատեալ կալուածի մը գնման և որոշեց այս մասին յայտագրել Ս. Պատրիարք Հօր, տալու համար պէտք եղած արտօնութիւնը։

3.— Մայր եկեղեցւոյ Դպրաց Դասը իր 1903—1904 տարիներու մատակարարական հաշիւները մատուցած ըլլալով, Խորհուրդը զայն կեդր. հաշուակալին յանձնեց նախքննելու և տեղեկագրելու համար։

Տնտես. Խորհուրդը կեդր. Մնուկի հաշիւներու մասին խորհրդակցութիւններ կատարելէ յետոյ վաղեցաւ նաւ.

ԳՐԱՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆՑ ԲԱԺԻՆԸ

ՆԵԱՆԱԽՕՍԱՆՔՔԻՆ

Նախընթաց Շաբաթ օր, Առաքելոց Կոմիկեանց բնակարանին մէջ վայելուչ կերպով տեղի ունեցաւ Միրան էֆ. Տօպաճեանի նշանախօսութիւնը Օր. Վարդուհի Կոմիկեանի հետ, երկու կողմի ազգականներու և բարեկամներու ներկայութեան։

×

ԿՆՈՔՆՔ

ՆՈՒՊԱՐ, որդի Լեւոն էֆ. Պէրպէրեանի։ Մկրտուած Մայիս 14ին Նալբզաքաբի եկեղեցիին մէջ։ Կնքահայրն է Ազգ. Հիւանդանոցի դեղագործ Ե. էֆ. Ցէրեսատեանի որդի Պ. Ժիրայր Ցէրեսատեան։

×

ՄԱՀ

Երանիկ, կողակից Նշան աղա Կէվրէկեանի (կողովագործ) մեռաւ Երկուշաբթի իրիկուն ժամը 12ին։ Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ Դամդաբաի դրսի Ս. Յարութիւն եկեղեցիին մէջ։

ՐԷՍՄԻ

ԹԷՎՖԻՔԱԹ

Էվգաքը Հիւմայուն Նէզարէթը ճէլիէսի մաղլուաթի միւտիրի սատ. Ահմէտ Բեաշիթ պէյ էֆ. հազրէթլէրինէ թէրճիմէ ըրեթէլի Ուլա սընրքը էվվէլի։

Խրատմաթը մէմուրլարը միւշէտ օլմասընտան նաշի ալէորմինտի որտուի Հիւմայուն մէրքէզ էրզաղ միւթէահիւլէրինտէն իզզ. հաձի Հիւսէյին աղայա ըսթայլը ամիրէ բայսի վէ ըրիթ. Ղալաթասարայի Դարբրիէլ էֆ.յէ ըրիթէլի Սալիսէ թէվճիհ պույրուլմուշ տրը։

ՆԵՐՔԻՆ

ԿԱՅՍ. ՆԵՐՈՒՄ. — Վեհ. Սալթանը Ներում չնորհեց Վանեցի Զաքարի որ հրձիգութեան համար ցմահ թիապարտութեան դատապարտուած ըլլալով, Առանցի նահանգին Բայսալ բանտը կը զանուէր և հիւանդագին վիճակի մը մատնուած էր։ Կայս. այս Իրատէին համաձայն Զաքար ազատ արձակուեցաւ։

ԱԻՍՏՐԻԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆ Պ. տը Բաւիէէ որ Վիեննա կը գտնուէր, երէկ Պոլիս վերադարձաւ Արեւելեան ճնշընթացով։ Կայսրան բարիգալուստի գացած էին Բարձր. Մեծ Եպարքոսին կողմէ թարգման Խայրէտտին պէյ և դեսպանատան պաշտօնեաները։

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ Ֆէրտինանտ իշխանին անուան տօնախմբութեան առթիւ դիւանական արարողութիւն մը կատարուեցաւ Օրթագիւղ, Պուլկար Էկզարքարանին մատան մէջ։ Ներկայ էին Էկզարքը, պուլկար գործակատար Մ. Նաչէվիչ և պաշտօնէութիւնը, Շիշլիի պուլկար կղերանցին ուսուցիչները եւն.։ Արարողութիւններէն ետք Մ. Նաչէվիչ շնորհաւորութիւններ ընդունեց։ Շնորհաւորական հեռագիրներ ուղղուեցան Իշխանին։

—Ֆէրտինանտ իշխան քանի մը օրէն Մաճառստան, Էպէհէնտալի իր կալուածները պիտի երթայ, տօնելու համար իր մօրը Բէլճանթին իշխանուհիին տարեդարձը։

— Նայէ Ֆրայէ Բրեսէ կ'իմանայ թէ պուլկար հանրօգուտ շինութեանց նախարար Մ. Բօրօֆ իր պաշտօնէն պիտի հանուի և իրեն պիտի յաջողէէ Մ. Հալաճիէֆ։

ԳԵՐՄԱՆ դեսպան Պ. Մարշալ որ Բէլօսթենէ կը գտնուէր ընտանիքով, Պերլին մեկնեցաւ։ Դեսպանին բացակայութիւնը երկու ամիս պիտի տեւէ։

ԴԵՐ-ԾՈՎԱԿԱԼ Բասիմ փաշա Սելանիկի չրջակայ ծովերը պտոյտ մը կատարեց մինչեւ Բլաթամանա և քընեց Քամարլիի, Լէֆթօհորի, Բարագիէօրրիի և ուրիշ նաւահանգիստները, այդ տեղերը ի գործ դրուելիք մաքսային հսկողութեանց տեսակէտով։ Բասիմ փաշա իր տեղեկագիրը մատոյց։

ԽՏԻՎԸ.— Եգիպտոսի Խտիվ Ապաս Հիլմի փաշա այսօր Եւրոպայի ջերմուկները պիտի մեկնի։

ԲԺՇԿԱԿԱՆ վարժարանէն այս տարի չրջնաւարտ եղող 32 դեղագործները, Կայս. Իրատէի մը համաձայն, տեղական ասիճան ստացան և պիտի զրկուին զօրաբանակները, պաշտօնավարելու համար։

ՊՈՒԼԿԱՐ ԱՒԱԶԱԿՆԵՐ.— Եէնիճէէն հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ երկուշաբթի օր ճէրմանիքա գիւղին մօտ ընդհարում մը կատարուեցաւ Պուլկար աւազակախումբի մը և զօրքերու միջեւ։ 10 Պուլկարներ, որոնց մէջ նաեւ իրենց պետը Եուվան, սպանուեցան։

ՊԱՐՍԻՑ դեսպանատան զինուորական կցորդ Ֆէթուլլահ խան, զինուորական գիտութեան վրայ աշխատասիրութիւն մը ներկայած ըլլալով Պարսիկ Ակադեմիին, Վեհ. Շահը անոր նուիրեց Ակադեմական ոսկի պատուանշանը։

ՆՈՐ ԹՐԱՄՈՒԷՑ. — Եկմտական Խորհուրդէն ճէմիլ փաշա մենաշնորհ խնդրեց Սկիւտարի, Գալատիոյի և Հայտար Փաշայի կողմերը թրամուէյ հաստատելու համար։ Ճանճռաուն կը խոստանայ տարին 700,000 ֆր. տալ Հիճազի երկաթուղիին։

ՔԱՂԱՔԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ առողջապահական ժողովը նկատի առաւ Իշխանաց Կղզիներուն մէջ վերջերս թիֆոյին ապտլցած ըլլալուն պարագան և որոշեց քննել նոյն տեղերու ջուրերը թէ պատճառը անոնցմէ է։

ԾԱՂԻԿԻ ԻՍԿՈՒԻԹԻՆՆԵՐ.—Քանի մը մասնաւորներու խնդրանքին վրայ, որոնք կ'ուզէին ծաղիկի իսկուիթիներ պատրաստելու գործով զբաղիլ, Սահմանական Նախարարութիւնը առաջարկեց Բ. Դրան 10 տարուան համար տասանորդէ զերծ պահել ծաղիկ մշակուած դաշտերը։

ՇԻՐԲԷԹԻ երկու նոր չոգենաւերը թիւ 51 և 52 երէկ փորձուեցան։

ՀԱՆԲԵՐ.—Սելանիկի նահանգին զանազան կողմերը ոսկիի, քալամինի և այլ հանքեր գտնուած էին։ Կայս. Անձն. Գանձուն Նախարարութեան ճարտարապետներէն Մ. Կրօսքոֆ որ քննութիւններ կը կատարէ, նպատաւոր արդիւնք ձեռք բերած է։ Մանաւանդ Վասիլիքայի չրջակայքը քալամինի ճոխ հանքեր կան։

ՊԷՐՈՒԻԹԻ քարաձիերու ընկերութեան բաժնետէրերուն ժողովը տեղի ունեցաւ Բարիզի մէջ։ Այսպէս 1904 տարուան հաշիւին է 812,290 ֆր. և զուտ շահը 447,162 ֆր.։ Որոշուեցաւ 5ական ֆր. շահաբաժին տալ 12,000 արժեթուղթերուն։

ԹՂԹԱՏԱՐԱԿԱՆ վարչութիւնը կ'ծանուցանէ թէ չպիտի ընդունուին այն քարթ-բօսթալները որոնք անպարկեշտ պատկերներ ունին և այդ օրինակ գրուածներ կը պարունակեն։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՀՐԵԷՀ.—Առջի գիշեր ժամը 6ին մէջտեղները հրդեհ ծագեցաւ Սկիւտարի Տաղ համայ փողոց, Նպարավաճառ Անտոնի խանութէն որ 120 ոսկիի ապահովագրուած էր։ Հրդեհը լափեց լմընցուց նոյն խանութը, յարակից սրճարանը և անոր վրայ գտնուած տունը, ուր աղքատիկ Հայ ընտանիք մը կը բնակէր։ Սրճարանը և տունը ապահովագրուած չէին։ Բարեբախտաբար հրդեհին պահուն հով չըլլալով, արկածը ծանր հետեւանութիւն չառաւ։ Հրդեհին վայրը փութացած էին Սկիւտարի Վնեմ. Միխէյարքի պէյը, և ուրիշ պաշտօնատարներ։ Թղթային բաղմաթիւ ջրանցքներն և Սէլիմիէի ջրանկիր զորանոցը, ամէն ճիգ թափեցին ազէսը սահմանափակելու համար։ Տեղւոյն ոստիկանութիւնը, առաջնորդութեամբ Բօմիկեր Օսման պէյի, հրդեհի պահուն չատ աշխատեցաւ կարգապահութեան համար և զանազան դուռներու առջեւ պահակներ կեցած էին գողութեան ո՛ և է դէպք արգիլելու նպատակաւ։ Նպարավաճառ Անտոն ձերբակալուած և հարցաքննութեան ենթարկուած է։

ԱՐԱՊԱՃԻ ՎԻՃԷՆԻ ԴԱՏԸ.—Ցայսնի է թէ Պոլսոյ Եղեռնադատ ատեանը 3 տարի տաժանակիր աշխատութեան դատապարտած էր Ստեփան Դաղանճեանը, որ Արապճի Վիչէնի չուրջ 100,000 ոսկի արժէքով հարստութիւնը իւրացնել ուզած էր կեղծ ժառանգորդներ հրապարակ հանելով։ Դատարանը դատապարտած էր նաև Դաղանճեանը հատուցանել այն վարձքերը զոր գանձած էր Արապճի Վիչէնի կալուածներէն որոնք Էվգաքի մնացած էին։ Այս գործը վճռաբեկ ատեանին հանուած ըլլալով, նոյն ատեանը վաւերացուց նախորդ վճիռը։

ԶԱՐԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ.— Առջի գիշեր, Զայտիոյ կապարանէրէն մէկուն մէջ Մէհմէտ անուն մէկը վէճի կը բռնուի Իսմանի հետ և դանակը հանելով կը կտրէ Իսմանի մատը և կծիկը կը դնէ։ Իսման կ'սկսի հալածել զայն, որ Սիւքլիք Գալաբերդմէն վեր կը պանայ, դաշոյն ի ձեռին։ Երբ Ղալաթիոյ աշտարակին մօտէն կ'անցնէր պահապանները կ'սկսին զայն բռնելու աշխատիլ։ Մէհմէտ նեղը մնալով կը նետէ այն ատեն դաշոյնը և գրպանէն բէվոլվէր մը հանելով կ'սպառնայ ամէնքին և կը դառնայ Հէնտէք փողոցը միշտ քարի հարուածներով հալածուած։ Շէշհանէի մօտ այս չարագործը օձիքը ձեռք կուգայ զօրքերուն։

ՓԼՈՒԶՈՒՄ.— Սկիւտարի ծովեզերը, Գալատիոյ նէրի նոր չինուող քարափին լաստափայտը փլաւ առջի օր և բոլոր գործաւորները ծով թափեցան։ Շուտով փութացին չրջակայքէն և ազատեցին ամէնքն ալ։ Միայն գործաւոր մը զլխէն վիրաւորուեցաւ։

ԿՍՐԿՈՒՏ տեղաց Դշ. օր Սելանիկի չրջակայքը և Վլասներ հասցուց բերքերուն։

ԱՆՑԵԱԼ ՇԱԲԹՈՒ տուփ մը միջատասպան փոշի գտած էի Խաչիկ էֆ. Ցէչճեանի դեղարանէն։ Ուզեցի փորձ մը ընել մեր տանը ճիճիրի մրջիւններուն անհետացմանը համար, քանի որ այս եղանակիս շուրուպի չիչերը և անուշի ճեաներները երեւան կ'ելլան հոն և տանը Տիկինները կը ձանձրացնեն այդ մրջիւնները՝ իրենց անակիպալ այցելութիւններով. բայց մեծ եղաւ զարմանքս երբ ըսեմ թէ՝ սոյն միջատասպան փոշիէն անոնց քանակութիւն մը ցանելովս վայրկենապէս անհետացաւ ու այդ օրէն հետ մը իսկ մրջիւն չեմ տեսներ, քանի որ լեցուն էր ամէն վայրկեան։ Այդ մեր Տիկինները ցարդ կը մտածէին թէ ինչպէս պէտք էր ազատիլ սա մրջիւններուն երեսէն. սակայն փորձը կատարուած է. և եթէ դուք ալ պէտք ունիք, կը յանձնարարեմ ձեզ դիմել ուղղակի Ցէչճեան դեղարանը։ Մահմուտ Փաշա, որմէ կ'ստանաք ռաքիկարդ տեսակէն միջատասպան փոշի, քանի որ այս ձմեռ փորձով տեսանք իր ձկան իւղն ալ, որ առաջին տեսակէն ըլլալով մեզ հրամցուց և իրապէս արժանացաւ հասարակութեան գնահատման։ ՈՍԿԵՐԻՉ ՄԸ.

ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐ

ԼՈՆՏՈՆ, 1 Յունիս. — Թօքիոյէն կը ծանուցանեն թէ ծովակալ Բօժէսթվէնսքի Սալէպոյի հիւանդանոցը կը գտնուի, գանկէն ծանրապէս վիրաւորուած։ Իր վիճակը մտատանջութիւն կը պատճառէ։

ԲԱՐԻԶ. — Այսօր բոլորովին հաստատութիւն կը գտնէ Պալթիկի նաւատորմին բոլորովին փճացումը։ Բաց ի երկու երեք հատ իրարու նման նաւերէ որոնք կ'ըսեն թէ Վլատիվոսթոք փախած են, ուրիշ ոչինչ կը մնայ Բօժէսթվէնսքիի նաւատորմէն։ Ռուսերուն մարդու կորուստը չատ կարեւոր թիւ մը կը կազմէ, բայց դեռ դժուար է մերձաւոր հաշիւը ներկայացնել մեռնողներուն, գերիներուն և խղդուողներուն։ Անժըմտելի է թէ, հակառակ ծովակալ Թօկոյի պաշտօնական տեղեկագրին, որով չատ քիչ կը ներկայացնէ թիւը ճարոնական կորուստներուն, ճարոնցիներուն կորուստներն ալ կարեւոր թիւ մը կը կազմեն։

—Պալթիկի ռուսական նաւատորմին պարտութիւնը և ամբողջական փճացումին լուրը ցաւագին տպաւորութիւն մը առաջ բերաւ Բարիզի մէջ, տուեր ձգելով Սպանիոյ թագաւորին ի պատիւ արքունական ուրախութիւններուն վրայ։ Բայց նախապէս պատրաստուած հանդէսներուն յայտագիրը դարձեալ պիտի շարունակուի այնպէս՝ ինչպէս որ որոշուած էր։ Ալֆոնս թագաւորը իր ամէնօրեայ պատոյներու միջոցին սիրալիր կերպով կը ծափահարուի բազմութեան կողմէ։

ՀԱՅՐԻ ՀՆԴԻԿՆԵՐԸ

ՏԱԳՆԱՊԱԼԻՑ

ԵՒ ՏՈՒԱՍԱԹԻՔ ՀԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ ՈՒԱՐԱՆԻՆԵՐՈՒ ԱՇԽԱՐՀԻՆ ՄԷՋ

ՀԵՂԻՆԱԿ ՆԻՒՍԹԱՎ ԷՄՐԱՌ

ԿՈՒԱՐԱՆԻՆ

Ե.

ՄՕՆԴՕՆԷՐԱ

—Դուք զգուշայէք, Տիկին, պատասխանեց Զէնօ Կապրալ խստութեամբ, և՛ս միայն կը հրամայեմ հոս։

—Ես Քաղէյմէլօր մարքիզուհին եմ զօրավար Քաղէյմէլօրի ամուսինը։

—Դուք օտարական էք, Տիկին, և պէտք որ ըսիք, ամուսինը բորդուհիզ ավարի մը որ հաղիւ քանի մը օրէ մեր մեր երկիրը եկաւ։ Դուք ձեր ամուսինը իրոնեցէք, ըսաւ Զէնօ Կապրալ, եւ մի՛ պնդէք այս մարդուն հանդէպ։

—Բայց դուք ալ Բորդուհիզ չէ՞ք, գէթ ծագմամբ։

—Բաւական է, Տիկին։ Ի յարգանս ձեզ՝ մի՛ պնդէք։ Այս մարդը յանցաւոր է և պիտի մեռնի։

Այս միջոցին ուրիշ մը, որ մինչեւ այն առեն կալանաւորներուն մէջ ծածկուած էր, առաջ եկաւ և Զէնօ Կապրալին թեւը բռնելով,

—Զի՞ս ալ պիտի մերժէք, Տօն Զէնօ, պոռաց պատուէր արտայայտութիւնով մը։

—Օ՛հ, պոռաց Տօն Զէնօ, դուք հո՞ս էք, Տօնա Էվա։

—Այո՛, Տօն Զէնօ և կը պաղատիմ որ նկարէք։

Տօն Զէնօ քանի մը վայրկեան առնոր երեսը նայեցաւ, մինչ անիկա աչքերը արցունքով լեցուն և ձեռքերը միացուցած, անբարբառ աղերս մը կ'ուղղէր։ Յետոյ, յանկարծ դերագոյն ջանք մը ընելով, և իր պաղ ու անկարկինի երեւոյթին սանձելով, ոտք ելաւ և ձեռքերը կուրծքին վրայ խաչեցուց։

—Անկարելի է, ըսաւ։ Հնազանդեցէք, հարիւրապետ։

Այս վերջինը կրկնել չտուաւ հրամանը։

Մի՛ջամտողը հաղիւ 15 տարու աղջիկ մըն էր, որ պատիժին զործադրութենէն սարսափահար եղած, նուաղեցաւ։ Մարքիզուհին մօտեցաւ անոր, պաղարիկ վերցուցաւ և անոր ցոյց տալով Զէնօ Կապրալը,

—Ոնա՛ելիր, ըսաւ, այս դիրքը յանցաւորներուն միայն կը պատշաճի և դուք, փառք Աստուծոյ, յանցաւոր չէք։

—Օ՛հ, մայր իմ, մայր իմ, պոռաց դէմքը ծածկելով, որչա՛փ կը տառապիմ։

Սրտառուչտառ արտայայտութիւնով մը ըսուած այս խօսքերուն վրայ, Տօն Զէնօ Կապրալ արագ շարժում մը ըրաւ։ Բայց մարքիզուհին ակնարկով մը դայն իր կեցած տեղը դարձուց։

—Ե՛ս, ըսաւ անոր, ո՛չ աղջիկս ոչ ես չենք ճանչնար ձեզ։ Մենք ձեր կալանաւորներն ենք։ Եթէ կը հանձնակիք, մեզ ալ սպանեցէք։

Այս ձայնին վրայ, որուն անգոռոյն չեշտը ինքզինքին բերաւ Տօն Զէնօն, երիտասարդը պաղարիւնութեամբ պատասխանեց,

—Ձեզ սպաննել չեմ տար, Տիկին։ Բայց ձեր մեղակիցները ժամէ մը առաջ հրացանի պիտի բռնուին։

—Անկարելի է, ըսաւ։ Հնազանդեցէք, հարիւրապետ։

Այս վերջինը կրկնել չտուաւ հրամանը։

Մի՛ջամտողը հաղիւ 15 տարու աղջիկ մըն էր, որ պատիժին զործադրութենէն սարսափահար եղած, նուաղեցաւ։ Մարքիզուհին մօտեցաւ անոր, պաղարիկ վերցուցաւ և անոր ցոյց տալով Զէնօ Կապրալը,

—Ոնա՛ելիր, ըսաւ, այս դիրքը յանցաւորներուն միայն կը պատշաճի և դուք, փառք Աստուծոյ, յանցաւոր չէք։

—Օ՛հ, մայր իմ, մայր իմ, պոռաց դէմքը ծածկելով, որչա՛փ կը տառապիմ։

Սրտառուչտառ արտայայտութիւնով մը ըսուած այս խօսքերուն վրայ, Տօն Զէնօ Կապրալ արագ շարժում մը ըրաւ։ Բայց մարքիզուհին ակնարկով մը դայն իր կեցած տեղը դարձուց։

—Ե՛ս, ըսաւ անոր, ո՛չ աղջիկս ոչ ես չենք ճանչնար ձեզ։ Մենք ձեր կալանաւորներն ենք։ Եթէ կը հանձնակիք, մեզ ալ սպաննեցէք։

Այս ձայնին վրայ, որուն անգոռոյն չեշտը ինքզինքին բերաւ Տօն Զէնօն, երիտասարդը պաղարիւնութեամբ պատասխանեց,

—Ձեզ սպաննել չեմ տար, Տիկին։ Բայց ձեր մեղակիցները ժամէ մը առաջ հրացանի պիտի բռնուին։

—Ուրիշ հոգը, պատասխանեց կունակը դարձնելով։

Եւ աղջիկը թեւերուն մէջ առաւ, և նորէն կալանաւորներուն մէջ դնաց։

Այս տարօրինակ տեսարանը որ ներկաներուն համար անհասկնալի էր, խոցեցաւ։ Մարքիզուհին մօտեցաւ անոր, պաղարիկն